

BÖLÜM 8

DIYABETİK AYAK

Muazzez Merve TORAMAN¹

Hüseyin GÜNEŞ²

Giriş

Diyabetik ayak; diyabete özgü nöropati ve diyabetin çoğunlukla beraberinde getirdiği periferik arter hastalığı sonucu gelişen enfeksiyonun derin dokularda neden olduğu harabiyet sonucu oluşmaktadır. Ayrıca hastaları ruhsal, bedensel, sosyal ve ekonomik açılardan etkileyen bir komplikasyondur (1,2). Ancak diyabetik ayak problemleri önlenabilir komplikasyonlardır. Bu nedenle diyabet tanısı alan bireylere tanıdan itibaren düzenli izlemler yapılarak koruyucu sağlık davranışlarını kazanmaları için eğitim planlamalarının yapılmasında hemşirenin rolü önemlidir (3,4). Diyabetik ayakta hemşirelik bakımının amacı; mevcut ülser alanlarının bakımının sağlanması, yeni ülser gelişiminin engellenmesi, daha fazla doku kaybı ve enfeksiyonların önlenmesidir (5). Diyabetik ayak ülseri olan bireylerde hemşirelik bakımında ilk olarak riskler saptanmalı, yara bakımı yapılmalı özellikle ayak sağlığının korunması ve glisemik kontrolün sağlanmasına yönelik eğitim verilmesi ve danışmanlık yapılmalıdır (5,6).

Diyabetik Ayak

Diyabet hastalığı sıklığı giderek artan ve komplikasyonları nedeniyle kişilerin yaşam kalitesini bozan, birey ve toplum için ciddi maliyeti olan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Uzun süreli hipergliseminin neden olduğu geri dönüşü olmayan mik-

¹ Arş. Gör., Bayburt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik AD., lalemervetoraman@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik AD., gunes_huseyinn@hotmail.com

mi, riskli ayağın tanınması, akut ayak hastalığının tedavisi ve ilave problemlerin önlenmesini kapsmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Assaloni M, DaRos R. Super-oxidized solution (SOS) therapy for infected diabetic foot ulcers. *Wounds*. 2006;18(9): 262-270.
2. Boulton AJ. The diabetic foot: a global view. *Diabetes/Metabolism Research and Reviews*. 2000;16(S1): S2-S5.
3. Olgun N, Eti Aslan F, Coşansu G, et. a. Diabetes Mellitus. In: Karadakovan A, Eti Aslan F, editors. Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım. 5. ed. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2020. p. 815-822.
4. Çelik P, Aydın HT. Diyabetik ayak gelişimini önleyici hasta eğitim programının hastaların ayak bakımı ile ilgili bilgi ve uygulamalarına etkisi. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*. 2020;4(2): 90-97.
5. Eraydın Ş, Avşar G. Diyabetik ayak ülserinde fiziksel muayene ve hemşirelik bakımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;22(4): 306-312.
6. Nural N, Hindistan S. Diyabetik hastaların ayak bakımıyla ilgili bilgi ve tutumlarının incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015;18(2): 116-124.
7. Boulton AJ, Armstrong DG, Albert SF, Frykberg RG, Hellman R, Kirkman MS, et al. Comprehensive foot examination and risk assessment: a report of the task force of the foot care interest group of the American Diabetes Association, with endorsement by the American Association of Clinical Endocrinologists. *Diabetes Care*. 2008;31(8): 1679-1685.
8. Ramsey SD, Newton K, Blough D, McCulloch DK, Sandhu N, Reiber GE, et al. Incidence, outcomes, and cost of foot ulcers in patients with diabetes. *Diabetes Care*. 1999;22(3): 382-387.
9. Samancıoğlu S. Temel İç Hastalıkları Hemşireliği ve Farklı Boyutlarıyla Kronik Hastalıklar. In: Owayolu N, Owayolu Ö, ed. Endokrin Sistem Hastalıkları ve Hemşirelik Yönetimi. Adana: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi; 2017. p. 207-211.
10. Clayton Jr W, Elasy TA. A review of the pathophysiology, classification, and treatment of foot ulcers in diabetic patients. *Clinical Diabetes*. 2009;27(2): 52-58.
11. Çetinarslan B. Diyabetli Hastada Ayak Problemleri. In: İmamoğlu Ş, Satman İ, Salman S, Akalın NS, Yılmaz C, editors. Geçmişten Geleceğe Diabetes Mellitus. Ankara: TEMD Diabetes Mellitus Çalışma ve Eğitim Grubu 2015. p. 415-420.
12. Güner SG, Nural N. Endokrin Sistem Hastalıkları. In: Yürügen B, Nural N, editors. Hastalıklar Bilgisi. Antalya: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi; 2020. p. 260-262.
13. Kalkan ÖF, Karakeçili F, Kalkan A. Diyabetik ayağın fizyopatolojisinde diyabetik ayak enfeksiyonları. *Türkiye Klinikleri Journal of Endocrinology Special Topics*. 2015;8(3): 18-24.
14. Türkiye Diyabet Vakfı, TÜRKDİAB Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberi 2019. [updated 19.06.2022 tarihinde (https://www.turkdiab.org/admin/PICS/files/Diyabet_Tani_ve_Tedavi_Rehberi_2019.pdf adresinden ulaşılmıştır).
15. Özdemir Ü, Kurban B, Bayraktaroğlu T. Diabetes mellituslu hastalarda podolojik açıdan ayak değerlendirmesi. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*. 2019;3(1): 51-62.
16. Gökosmanoğlu F, Aksoy E. Diyabetik Ayak Tanısıyla Takip Ettiğimiz Otuz Altı Hastanın Klinik ve Mikrobiyolojik Verileri. *Sakarya Tıp Dergisi*. 2018;8(3): 531-537.
17. Çetinkalp Ş. Diabetes Mellitus. In: Çetinkalp Ş, editor. Endokrinoloji. Ankara: Türkiye Klinikleri. 2017. p. 434-450.

18. Bozkurt F, Tekin R, Çelen MK, Celal A. Diyabetik ayak enfeksiyonlu hastalarda Wagner sınıflaması ve kültür sonuçlarının değerlendirilmesi. *Dicle Tıp Dergisi*. 2011;38(1).
19. Şenoğlu S, Karabela ŞN, Yaşar KK, Durdu B, Gedik H, Ersöz B, et al. Diyabetik Ayak Enfeksiyonlu Yirmi Yedi Olgunun Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi. *Medical Bulletin Haseki*. 2017;55: 56-60.
20. Lipsky BA. Diagnosing and Treating Diabetic Foot Infections/Diyabetik Ayak Enfeksiyonlarının Tanı ve Tedavisi. *Klimik Dergisi*. 2009;22(1): 2.
21. Joseph WS, Lipsky BA. Medical therapy of diabetic foot infections. *Journal of Vascular Surgery*. 2010;52(3): 67S-71S.
22. Cardinal M, Eisenbud DE, Armstrong DG, Zelen C, Driver V, Attinger C, et al. Serial surgical debridement: a retrospective study on clinical outcomes in chronic lower extremity wounds. *Wound Repair and Regeneration*. 2009;17(3): 306-311.
23. Cavanagh PR, Bus SA. Off-loading the diabetic foot for ulcer prevention and healing. *Journal of vascular surgery*. 2010;52(3): 37S-43S.
24. Duzgun AP, Satır HZ, Ozozan O, Saylam B, Kulah B, Coskun F. Effect of hyperbaric oxygen therapy on healing of diabetic foot ulcers. *The Journal of Foot And Ankle Surgery*. 2008;47(6): 515-519.
25. Saltoglu N, Kilicoglu O, Baktiroglu S, Osar-Siva Z, Aktas S, Altindas M, et al. Diagnosis, treatment and prevention of diabetic foot wounds and infections: Turkish consensus report. *Klimik Journal*. 2015;28(1).
26. Bingöl D, Özkaya Ö, Tasasız K, Akçay A, Öztürk İA. Diyabetik Ayak Ülserlerinin Tanı ve Tedavisinde Kanıtı Dayalı Plastik Cerrahi Yaklaşımı. *Okmeydanı Tıp Dergisi*. 2015;31: 72-81.
27. Canter Hİ, Sönmez E, Kayıkçıoğlu A, Özgür F. Diyabetik Ayak ve Cerrahi Tedavisi. *Türk Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi*. 2015;11(2).